

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت درمان
دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی

برنامه درسی ایمنی بیمار: راهنمای مدرسین

رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و پیراپزشکی (پرستاری، مامایی و...)

دکتر محمد آقاجانی

مترجمین:

به ترتیب حروف الفبا

دکتر حمید رواقی

دکتر سید محمد سادات

دکتر مریم محسنی

فرناز مستوفیان

سازمان جهانی بهداشت ۲۰۱۱

تمام حقوق محفوظ می‌باشد

عنوان و نام پدیدآور: برنامه درسی ایمنی بیمار: راهنمای مدرسین: رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و پیراپزشکی (پرستاری، مامایی و ...) تألیف سازمان جهانی بهداشت: زیر نظر محمد آقاجانی؛ مترجمین به ترتیب حروف الفبا حمید رواقی ... [و دیگران] تهیه کننده [تهیه شده در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت درمان، دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی].

مشخصات نشر: تهران: کلک خیال، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۰۹ ص: جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)؛ ۲۲*۲۹ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۳۱۲-۳۶-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتاب حاضر ترجمه بخشی از کتاب "Patient safety curriculum guide: multi-professional edition, 2011" است.

یادداشت: مترجمین به ترتیب حروف الفبا حمید رواقی، سیدمحمد سادات، مریم محسنی، فرناز مستوفیان.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: آموزش پزشکی -- برنامه‌های درسی

Medical education - Curricula

موضوع: بیماران -- مراقبت

Care of the sick

موضوع: بیماران بستری -- پیش‌بینی‌های ایمنی

Hospital patients -- Safety measures

موضوع: بیماران -- پیش‌بینی‌های ایمنی

Patients - Safety measures

موضوع: بیماران -- آموزش

atient education

موضوع: پرستاری

Nursing

شناسه افزوده: آقاجانی، محمد، ۱۳۴۳

شناسه افزوده: رواقی، حمید، ۱۳۴۶، رجم

شناسه افزوده: سازمان جهانی بهداشت

شناسه افزوده: World Health Organization

شناسه افزوده: ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ع/ب ۸۳۴

رده‌بندی دیویی: ۶۱۰/۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۰۱۸۰۹

نام کتاب

: برنامه درسی ایمنی بیمار: راهنمای مدرسین

(رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و پیراپزشکی (پرستاری، مامایی و ...))

تألیف

: سازمان جهانی بهداشت

زیر نظر

: دکتر محمد آقاجانی

مترجمین

: دکتر حمید رواقی، دکتر سیدمحمد سادات، دکتر مریم محسنی، فرناز مستوفیان

ناشر

: کلک خیال

چاپ و صحافی : مهرمتین

نوبت چاپ

: اول - ۱۳۹۵

شمارگان

: ۲۰۰۰ نسخه

شابک

: ۹۷۸-۹۶۴-۷۳۱۲-۳۶-۳

قیمت: ۷۰ هزار ریال

کلیه حقوق این اثر متعلق به دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

فهرست عناوین

۷	 اختصارات
۹	 پیشگفتار
۱۱	 مقدمه راهنمای مدرسین
۲۱	 مقدمه
۲۵	 ۱. زمینه
۲۹	 ۲. سرفصل‌های برنامه درسی > مع چه‌گونه انتخاب شده‌اند؟
۴۳	 ۳. اهداف برنامه درسی
۴۷	 ۴. ساختار برنامه درسی
۴۹	 ۵. بکارگیری برنامه درسی
۵۵	 ۶. چگونه آموزش ایمنی بیمار را وارد برنامه درسی خود کند
۶۹	 ۷. اصول لازم آموزشی برای آموزش و یادگیری ایمنی بیمار
۷۷	 ۸. فعالیت‌هایی در جهت کمک به درک هر چه بیشتر ایمنی بیمار
۸۵	 ۹. نحوه ارزیابی ایمنی بیمار
۹۷	 ۱۰. نحوه ارزشیابی برنامه درسی ایمنی بیمار
۱۰۵	 ۱۱. منابع و ابزار آموزشی وابسته به اینترنت
۱۰۷	 ۱۲. چگونگی اتخاذ یک رویکرد بین‌المللی در امر آموزش اصول ایمنی بیمار

در دنیای کنونی، ارائه مراقبت‌های درمانی مطلوب جزء اصلی‌ترین اهداف نظام سلامت کشورها می‌باشد. در جمهوری اسلامی ایران نیز برخورداری آحاد جامعه از بالاترین سطح سلامت یکی از اهداف کلان کشور و از اهداف اختصاصی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی است.

ارتقاء ایمنی بیمار که چالش نظام سلامت در تمامی کشورهای دنیا محسوب می‌شود، از جمله مهمترین عوامل مؤثر در افزایش کیفیت خدمات درمانی است. آشکار است که مراقبت غیرایمن، یک ویژگی ثابت از خدمات سلامت به شمار می‌رود، و درمان و پی‌آمد موفقیت‌آمیز آن برای هر بیمار علاوه بر میزان صلاحیت حرفه‌ای تک تک ارائه‌دهندگان خدمات درمانی به بسترنشینان از عوامل دیگر نیز بستگی دارد. مطالعات متعدد تایید می‌کنند که وقوع خطاهای درمانی در سیستم‌های خدمات سلامت شایع و هزینه‌های مربوطه قابل توجه هستند. مراقبت و خدمات درمانی غیرایمن علاوه بر تحمیل رنج به انسان‌ها، هزینه اقتصادی سنگین نیز در بر دارد. مؤسسه پزشکی آمریکا هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم ناشی از وقوع ناخوشایندی‌ها قابل پیش‌گیری را تا ۱۷ میلیارد دلار تخمین می‌زند. در واقع چنین برآورد می‌شود که بین ۵ تا ۱۰ درصد هزینه‌های مربوط به سلامت، ناشی از خدمات بالینی غیرایمنی می‌باشد که منجر به آسیب بیماران می‌گردند و در این میان سهم نارسائی سیستم‌ها، روال‌ها و فرآیندها بیش از نقش افراد می‌باشد.

در ۲۲ کشور منطقه مدیترانه شرقی سازمان جهانی بهداشت (سازمان بهداشت جهانی)، با جمعیتی بیش از ۵۳۰ میلیون نفر، ۴۵۰۰ بیمارستان و ۸۰۰ هزار تخت در بخش عمومی و بیش از ۱۰۰ بیمارستان خصوصی تعداد بستری‌های بیمارستانی بیش از ۳۰ میلیون در سال برآورد می‌گردد. بر اساس مطالعات پژوهشی به‌طور متوسط در حدود ۱۰٪ از موارد بستری، به درجات مختلف دچار آسیب می‌شوند، که تا ۷۵٪ از این خطا قابل پیش‌گیری می‌باشند.

با توجه به ضعف زیرساخت‌ها و تجهیزات، غیرقابل اعتماد بودن نحوه تدارک و کیفیت داروها، نارسائی در کنترل عفونت و مدیریت پسماندها، عملکرد ضعیف کارکنان ناشی از کمی انگیزه یا پایین بودن سطح مهارت‌ها و کسری شدید بودجه خدمات سلامت، وضعیت مراقبت سلامت در کشورهای در حال توسعه نیازمند توجه خاص می‌باشد.

در سال‌های اخیر به منظور ارتقاء ایمنی بیمار و کاهش تبعات جانی و اقتصادی ناشی از آن، در وزارت بهداشت تلاشی همه جانبه با محوریت معاونت درمان، شکل گرفت که حاصل آن تهیه و ترجمه کتاب برنامه درسی ایمنی بیمار، راهنمای مدرسین، جهت آشنایی مدرسین با نحوه تدریس ایمنی بیمار جهت دانشجویان رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و پیراپزشکی (پرستاری و مامایی و...) می‌باشد. امیدوارم این مجموعه مورد بهره‌برداری کلیه تلاشگران عرصه ارائه خدمات درمانی در کشور عزیزمان قرار گرفته و با ارائه پیشنهادات خود در پر بارتر شدن مباحث مشارکت نمایند.

مقدمه راهنمای مدرسين

در دهه اخير با انتشار مستندات مبتنی بر شواهد از سوی مجامع علمی دنیا منجمله سازمان جهانی بهداشت، توجه جهانیان به موضوعات تهدیدکننده ایمنی بیش از پیش جلب گردیده است. ایمنی بیمار و راهکارهای آن از مؤلفه‌های خدمات بهداشتی درمانی با کیفیت بالا و از عوامل اساسی در ارتقاء کیفیت خدمات سلامت می‌باشد، و اگر در قالب فرایندها، روال‌های جاری سازمان اجرایی گردد، می‌تواند مانع از بروز وقایع ناخواسته و خطاهای مشابه فردی و سیستمی در زمینه درمان‌های طبی و جراحی که سبب مرگ و میر، معلولیت پایدار و تحمیل خسارات مالی مستقیم و غیر مستقیم به مردم نظام سلامت شود.

در کشورهای مختلف، میزان پیشرفت صورت گرفته در زمینه شناسایی رویکردهای مبتنی بر شواهد به منظور پیشگیری از اتفاقات ناخواسته و تضمین و تثبیت اجرای آن‌ها وضعیت بسیار متفاوتی دارد، که این امر خود حکایت از ماهیت متفاوت ایمنی بیمار به عنوان یک چالش است. این وضعیت در بسیاری از کشورهای در حال توسعه یا کمتر توسعه یافته پیشرفت کمی داشته و در مراحل ابتدایی است.

بدیهی است اولین گام در استمرار و تثبیت پیشرفت در زمینه ایمنی بیمار، توانمندسازی کارکنان خدمات سلامت در مراکز درمانی جهت دستیابی به باورها، هنجارها و ارزش‌های مشترک مرتبط به کیفیت و ایمنی می‌باشد. در همین راستا دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی با رسالت افزایش میزان پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری ارائه‌کنندگان خدمات بیمارستانی در قبال بهبود مستمر کیفیت خدمات و ایمنی بیمار و ضمن بذل توجه بیشتر به کیفیت به عنوان یک وجه غالب و ارتقاء ایمنی بیمار به عنوان جزء اختصاصی از این فعالیت در حوزه معاونت درمان وزارت متبوع، امور مربوطه را هدایت و ضمن تدوین روش‌های ارتقاء کیفیت و ایمنی خدمات درمانی با توجه ویژه به اهمیت آموزش متخصصین سلامت درباره اصول و مفاد ایمنی بیمار و لزوم تقویت این توانایی‌ها برای همگام شدن با پیچیدگی‌های سیستم اقدام به ترجمه و چاپ کتابنامه درسی ایمنی بیمار، راهنمای مدرسين جهت آشنایی مدرسين با نحوه تدریس ایمنی بیمار در رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و پیراپزشکی (پرستاری و مامایی و...) نموده است.

امید است، این مجموعه که حاصل تلاش بی‌وقفه گروه تخصصی و کارشناسی این امر در سطح جهان است، بتواند به عنوان ابزاری معتبر، با دیدگاه چند تخصصی و رویکرد سیستمی سلامت به تلاش‌های صورت گرفته کمک و سرعت ادغام یادگیری ایمنی بیمار در برنامه‌های موجود در دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی را ارتقاء دهد. در خاتمه بر خود لازم می‌دانم از تمام همکارانی که با بذل بی‌شائبه وقت و تلاش بی‌حد در تهیه این کتاب قبول زحمت کرده‌اند، خصوصاً خانم فرناز مستوفیان کمال تشکر و قدردانی را بعمل آورم.

دکتر علی ماهر

مدیر کل دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی بالینی